

İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi

Investigating The Role of the Five Factor Model of Personality in Predicting Self-Esteem in Young Adults

Behmen ÇELİKBAŞ¹

İstanbul / Türkiye

Hüdanur ÖZDEMİR²

İstanbul / Türkiye

Arkun TATAR³

FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul / Türkiye

ABSTRACT

In this study, it was aimed to predict self-esteem with personality traits conceptualized within the framework of Five Factor Model, and compare different socio-demographic groups in terms of self-esteem. A total of 308 people, 196 female and 112 male, between the ages of 18 and 29, have participated in the study. The Coopersmith Self-Esteem Inventory and the Big Five Personality Questionnaire-50 were used. Correlation coefficients between self-esteem and personality factors were computed, and self-esteem found to be related with each factor, yet Emotional Stability showed the highest coefficient. Results showed that personality factors explained 30.1% of the total variance in predicting self-esteem. Extraversion, Conscientiousness, and Emotional Stability factors predicted self-esteem, but Agreeableness and Intelligence / Imagination factors did not entered the model significantly. Finally, self-esteem scores of socio-demographic groups were compared using the multi-way analysis of variance (ANOVA). It was observed that there were significant differences between gender, age, and income status groups, however there were no significant differences between marital status, and education level groups in terms of self-esteem level.

Key Words: Self-esteem, personality, Five Factor Model

ARTICLE INFO

Received: 28.07.2019

Revision received:
09.08.2019

Accepted: 10.10.2019

Published online:
27.10.2019

¹ Corresponding author:

Psychologist Behmen Çelikbaş
behmen.celikbas@gmail.com

² author:

Psychologist Hüdanur Özdemir
hudaozdemir@gmail.com

³ author:

Doç. Dr. Arkun Tatar
arkuntatar@yahoo.com

Genç Yetişkinlerde Benlik Saygısının Yordanmasında Beş Faktör Kişilik Modeli' nin Rolünün İncelenmesi

Behmen ÇELİKBAŞ¹

İstanbul / Türkiye

Hüdanur ÖZDEMİR²

İstanbul / Türkiye

Arkun TATAR³

FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul / Türkiye

ÖZET

Bu çalışmada, genç yetişkinlerde benlik saygısının, Beş Faktör Modeli kapsamında değerlendirilen kişilik özellikleriyle yordanması ve farklı sosyo-demografik grupların benlik saygısı açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya, 18-29 yaşları arasında 196 kadın ve 112 erkek olmak üzere toplamda 308 kişi katılmıştır. Çalışmada, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi kullanılmıştır. Benlik saygısı ile kişilik özellikleri arasındaki bağıntı katsayıları hesaplanmış ve benlik saygısı kişilik testinde yer alan beş faktörle de ilişkili bulunmuş, en yüksek ilişki düzeyinin ise Duygusal Dengelilik faktörü ile olduğu görülmüştür. Benlik saygısının kişilik özellikleri ile yordanması işlemi ise toplam varyans %30,1 düzeyinde açıklanmıştır. Dışadönüklük, Sorumluluk ve Duygusal Dengelilik faktörleri benlik saygısını yordarken, Uyumluluk ve Zekâ / Hayal Gücü faktörleri regresyon modelinde yer almamıştır. Çalışmada son işlem olarak, sosyo-demografik grupların benlik saygısı toplam puan ortalamaları çok yönlü tek değişkenli varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Bu sonuca göre, cinsiyet grupları arasında, yaş grupları arasında ve gelir durumu grupları arasında benlik saygısı düzeyi açısından farklılıklar olduğu, buna karşın medeni durum ve eğitim durumu grupları arasında farklılık olmadığı görülmüştür.

MAKALE BİLGİSİ

Alınma Tarihi:28.07.2019

*Düzeltilmiş hali alınma tarihi:
09.08.2019*

*Kabul Edilme Tarihi
10.10.2019*

*Çevrimiçi yayınlanma tarihi:
27.10.2019*

Anahtar Kelimeler: Benlik saygısı, kişilik, Beş Faktör Kişilik Modeli

¹ Sorumlu yazar:

Psikolog Behmen Çelikbaş
behmen.celikbas@gmail.com

² Yazar:

Psikolog Hüdanur Özdemir
hudaodzdemir@gmail.com

³ Yazar:

Doç. Dr. Arkun Tatar
arkuntatar@yahoo.com

Giriş

Bireyin fiziksel, bilişsel ve sosyal açılardan kendi benliğine yönelik değerlendirmelerini ve memnuniyetini kapsayan benlik saygısının, özellikle klinik psikoloji, sağlık psikolojisi, sosyal psikoloji, endüstri psikolojisi, kişilik psikolojisi alanlarında, diğer psikolojik yapılarla ve psikopatolojik olgularla ilişkisinin sıklıkla araştırıldığı görülmektedir (Aydin, Atis, Bolu, Aydin, Karabacak, Dogan ve Ates, 2017; Bowling, Eschleman, Wang, Kirkendall ve Alarcon, 2010; Hollenbeck ve Whitener, 1988; Pyszczynski, Greenberg, Solomon, Arndt ve Schimel, 2004; Rassalt, Luyckx, Moons ve Weets, 2014; Shackelford ve Michalsk, 2011; Shchebetenko, 2019; Sun, Zhang, Liu, Hu ve Zhu, 2017; Watson, Suls ve Haig, 2002). Söz konusu çalışmalarda, düşük benlik saygısının, yalnızlık, beden dismorfik bozukluk, depresyon, anksiyete, sosyal fobi, paranoya, şizofreni, epilepsi ve madde kullanımı ile ilişkili olduğu bildirilmektedir (Bayraktar, Sayıl ve Kumru, 2009; Buhmann, Teachman, Naumann, Fehlinger ve Rief, 2009; De Raedt, Remue, Loeys, Hooley ve Baeken, 2017; Dilbaz, 2017; Metin, Harma, Gökçay ve Saydam, 2017; Oh, Song ve Shin, 2017; Siqueira, Oliveira ve de Souza, 2017; Sowislo ve Orth, 2013; Stewart, Rogers, Pilch, Stewart, Holmes ve Westermann, 2017; Şahin ve Gizir, 2014). Bu bağlamda, bireyin kişilik özellikleri ve benlik saygısı hakkında bilgi sahibi olunması klinik müdahaleler açısından büyük önem taşımaktadır (Rassalt, Luyckx, Moons ve Weets, 2014). Benlik saygısının yüksek olması ise ilgili çalışmalarda öz-yeterlik, özgüven, duygusal özerklik (emotional autonomy), psikolojik iyi oluş (well-being) ve olumlu beden algısıyla ilişkilendirilmektedir (Direktör ve Nuri, 2017; Enjajan, Zeigler-Hill ve Vonk, 2017; Corsano, Musetti, Caricati ve Magnani, 2017; Hamurcu, Öner, Telatar ve Yeşildağ, 2015; Koç, 2004; Korkmaz ve Kaptan, 2002; Paz, Nicolaisen-Sobesky, Collado, Horta, Rey, Rivero, Berriolo, Díaz, Otón, Pérez, Fernández-Theoduloz, Cabana ve Gradin, 2017).

Benlik saygısının anlaşılmasına yönelik olarak ortaya konulan tanımlar genel olarak incelendiğinde, olgunun, durağan / değişken (stable / unstable), genel / özel (global / domain specific), koşullu / koşulsuz (contingent / noncontingent), gerçek / sahte (authentic / false) veya açık / örtük (explicit / implicit) bir yapıya sahip olup olmadığı noktasında farklı yaklaşımların söz konusu olduğu görülmektedir (Pyszczynski, Greenberg, Solomon, Arndt ve Schimel, 2004; Watson, Suls ve Haig, 2002). Bununla birlikte, benlik saygısının kavramsallaştırılmasında ve yapısal özelliklerinin ortaya konulmasında temel yaklaşım farklılığını, olguyu durumsal özellikler (state) veya kişilik özellikleri (trait) bağlamında açıklama çabaları oluşturmaktadır (Pyszczynski, Greenberg, Solomon, Arndt ve Schimel, 2004; Watson, Suls ve Haig, 2002). Benlik saygısının kişilik özellikleri ile olan ilişkisini belirlemek amacıyla yürütülen çalışma sonuçlarına göre benlik saygısının oluşumunda ve benlik saygısındaki sürekliliğin sağlanmasında kişilik özelliklerinin büyük ölçüde etkili olduğu ifade edilmektedir (Shikishima, Hiraishi, Takahashi, Yamagata, Yamaguchi ve Ando, 2018). Diğer taraftan, benlik saygısı ile kişiliğin gelişimsel kökenlerinin ortak olduğu ve dolayısıyla iki olgunun kesişen varyans alanlarının azımsanmayacak düzeyde büyük olduğu belirtilmektedir (Robins, Tracy, Trzesniewski, Potter ve Gosling, 2001; Şimşek, 2012).

Kişilik özellikleri Büyük Beş Kişilik Modeli'nde Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk, Duygusal Dengelilik ve Zekâ / Hayal gücü olarak adlandırılmaktadır (Tatar, 2017). Benlik saygısı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, benlik saygısının her bir kişilik özelliğiyle ilişkili olduğu ve en güçlü ilişkiyi Nörotisizm / Duygusal Denge(sizlik) faktörü ile gösterdiği anlaşılmaktadır (Aluja, Rolland, García ve Rossier, 2007; Shackelford ve Michalsk, 2011). Bu faktörde

yüksek puan alan bireylerin, kendi benliklerine yönelik değerlendirmelerinin büyük oranda olumsuz olduğu ve dolayısıyla benlik saygısı düzeylerinin de düşük olduğu bildirilmektedir. Ayrıca, iki olgunun negatif duygulanım ve olumsuz duygular açısından örtüşme göstermesi nedeniyle, kişiliği açıklamaya yönelik olarak ortaya konulan modellerde, benlik saygısının, ikinci düzey yapı olarak Nörotisizm faktörü altında sınıflandırıldığı görülmektedir (Costa ve McCrae, 1995; Judge, Erez, Bono ve Thoresen, 2002). Bunun yanı sıra benlik saygısı ve Nörotisizm'in, kişilik bozukluklarını yordamada benzer şekilde işlev gördüğü de bildirilmektedir (Judge, Erez, Bono ve Thoresen, 2002; Watson, 1998). Benlik saygısıyla aralarındaki ilişki katsayılarının büyüklüğü dikkate alındığında, Nörotisizm / Duygusal Denge faktöründen sonra Dışadönüklük faktörü öne çıkmaktadır. Pozitif duygularla güçlü bir ilişkisinin olduğu belirtilen Dışadönüklük faktöründen yüksek puan alan bireylerin, kendi benliklerine yönelik değerlendirmelerinin olumlu olduğu ve dışadönüklük düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyinin de artma eğilimi gösterdiği belirtilmektedir (Brown ve Marshall, 2001; Watson, Suls ve Haig, 2002). Buna karşın, benlik saygısının Uyumluluk ve Deneyime Açıklık faktörleriyle ilişkisinin, diğer faktörlere oranla daha zayıf olduğu bildirilmektedir (Farmer, Jarvis, Berent ve Corbett, 2001; Watson, Suls ve Haig, 2002).

İlgili alan yazında, erken çocukluktan itibaren biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin benlik saygısını şekillendirmede belirleyici rol oynadığı, ancak bu değişimin yetişkinlik döneminde görece yavaşladığı ve azaldığı bildirilmektedir (Chung, Hutteman, van Aken ve Denissen, 2017; Kim, Parker ve Marciano, 2017; Shikishima, Hiraishi, Takahashi, Yamagata, Yamaguchi ve Ando, 2018; Siqueira, Olivieira ve de Souza, 2017). Bununla birlikte, bazı çalışmalarda yaşın benlik saygısı açısından etkili bir değişken olmadığı ve benlik saygısının yaşa bağlı olarak değişim göstermediği (Bayraktar, Sayıl ve Kumru, 2009), bazı çalışmalarda ise ergenlik dönemini takip eden süreçte yaşla birlikte benlik saygısının da artma eğiliminde olduğu belirtilmektedir (Hamurcu, Öner, Telatar ve Yeşildağ, 2015; Harputlu, Terzi, Eşrefgil, Uz, Sökmen ve Füzün, 2007). Diğer taraftan ergen grupta, yaşa bağlı değişimlerde, kişilik özellikleri benlik saygısından daha fazla tutarlılık gösterirken iki olgu birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Ayrıca benlik saygısının, Beş Fakör Kişilik Modeli'nde yer alan her bir faktörle ilişkili olduğu belirtilmiş ve benlik saygısının kişiliğin daha durağan / istikrarlı özelliklerinden etkilendiği bildirilmiştir (Hair ve Grazino, 2003). Bu çalışmada da genç yetişkinlerde benlik saygısı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkilere odaklanılmıştır. Bu doğrultuda da 18-30 yaş aralığındaki genç yetişkinlerden oluşan örneklem grubunda benlik saygısının kişilik özellikleri ile yordanması ve aradaki ilişkide hangi kişilik özelliklerinin öne çıktığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ikincil bir amaç olarak genç yetişkin grupta benlik saygısının daha iyi anlaşılması için benlik saygısı düzeylerinin sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi hedeflenmiştir.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın katılımcıları, 18-29 yaşları (ort. 25,20 yıl \pm 2,452) arasında 196 (%63,6) kadın ve 112 (%36,4) erkek olmak üzere toplam 308 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların, %76'sı bekar, %24'ü evli; %89'u üniversite mezunu, %11'i lise mezunu olduğunu; %12'si gelir durumunun kötü, %64,6'sı orta ve %23,4'ü iyi düzeyde olduğunu bildirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada Büyük Beş-50 Kişilik Testi Türkçe formu ve Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri kısa formu ile beraber katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için anket formu uygulanmıştır.

Büyük Beş-50 Kişilik Testi Türkçe Formu, beşli Likert tipi değerlendirmeyle uygulanmakta (1 = Hiç Uygun Değil, 5 = Çok Uygun) ve toplam 50 maddeden oluşmaktadır. Büyük Beş-50 Kişilik Testi, Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk, Duygusal Dengelilik ve Zeka / Hayal gücü olarak isimlendirilen beş faktörden oluşmaktadır. Testin çeviri çalışmasında, testte yer alan faktörlerin iç tutarlılık güvenirlik katsayılarının 0,65-0,79 arasında değiştiği bildirilmektedir. Her bir faktörden alınan yüksek puan, ilgili özelliğin düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Tatar, 2017).

Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri'nin, 50 maddeden oluşan uzun ve 25 maddeden oluşan kısa formları bulunmaktadır. Başlangıçta çocuklara uygulanmak üzere geliştirilmiş daha sonra yetişkinlere uygulanmak amacıyla 25 maddelik form oluşturulmuştur. Her iki form da ikili (0=hayır, 4=evet) cevaplama seçeneğiyle değerlendirilmektedir. Ölçekten elde edilen puanlar 0-100 arasında değişmektedir. Puanların yüksek oluşu benlik saygısı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin kısa formu kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçeye çevirisinin yapıldığı çalışmada kısa formu için elde edilen iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0,81 olarak bildirilmiştir (Akdoğan ve Ceyhan, 2014; Aydoğan, 2016).

Uygulama

Çalışma verisi iki aylık bir süre içerisinde İstanbul ilinde kolay örnekleme yoluyla çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden kişilerden elde edilmiştir. Çalışmada dışlama kriteri olarak yaş alınmış, 18 yaşından küçük ve 29 yaşından büyük kişiler çalışmaya dahil edilmemiştir. Bir kişilik uygulama 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde, ilk olarak, uygulanan ölçekler için iç tutarlılık güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Daha sonra değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde Pearson korelasyon analizi, benlik saygısının kişilik özellikleriyle yordanmasında çoklu doğrusal regresyon analizi ve sosyo-demografik grupların benlik saygısı puanlarının karşılaştırılmasında çok yönlü tek değişkenli varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Bulgular

Çalışmada ilk işlem olarak kullanılan ölçekler için güvenirlik analizi yapılmış ve Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri için 0,80, Büyük Beş-50 Kişilik Testi Dışadönüklük faktörü için 0,80, Uyumluluk faktörü için 0,76, Sorumluluk faktörü için 0,80, Duygusal Dengelilik faktörü için 0,83 ve Zekâ / Hayal Gücü faktörü için 0,66 Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Daha sonra, yapılar arası ilişki incelenmiş ve Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri toplam puanının Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörlerinden Dışadönüklük ile 0,33, Uyumluluk ile 0,25, Sorumluluk ile 0,30, Duygusal Dengelilik ile 0,48 ve Zekâ / Hayal Gücü ile 0,18 düzeyinde korelasyon katsayıları gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. İç Tutarlılık Güvenirlik ve Korelasyon Analizi Sonuçları

n = 308	Cronbach Alfa	r
Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri	0,80	
Dışadönüklük Faktörü	0,80	0,33***
Uyumluluk Faktörü	0,76	0,25***
Sorumluluk Faktörü	0,80	0,30***
Duygusal Denge Faktörü	0,83	0,48***
Zeka / Hayal Gücü Faktörü	0,66	0,18**

p<0,01; *p<0,001

Çalışmada sonraki işlem olarak Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri toplam puanı, kadın grubunda, erkek grubunda ve tüm grupta ayrı ayrı olacak şekilde Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör toplam puanları ile yordanmıştır. Tüm grupta benlik saygısının yordanması işlemi kurulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ($R^2 = 0,301$; $F(5,302) = 26,066$; $p<0,001$) ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör toplam puanları benlik saygısı toplam puanını %30,1 oranında açıklamaktadır. Sonuçlar incelendiğinde, Dışadönüklük ($t = 2,221$; $p<0,05$), Sorumluluk ($t = 3,499$; $p<0,01$) ve Duygusal Dengelilik ($t = 7,341$; $p<0,001$) faktörlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde modelde yer aldığı, buna karşın Uyumluluk ($t = 1,809$; $p>0,05$) ve Zeka / Hayal Gücü ($t = -0,427$; $p>0,05$) faktörlerinin modelde yer almadığı görülmüştür. Benzer şekilde, kadın ($R^2 = 0,272$; $F(5,190) = 14,216$; $p<0,001$) ve erkek grubunda ($R^2 = 0,417$; $F(5,106) = 15,184$; $p<0,001$) kişilik özellikleriyle benlik saygısını yordamak amacıyla kurulan modeller istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kadın grubunda kişilik özellikleri benlik saygısını %27,2 oranında açıklarken, erkek grubunda %41,7 oranında açıklamaktadır. Sonuçlar incelendiğinde, kadın grubunda benlik saygısının yordanmasında Duygusal Dengelilik ($t = 6,160$; $p<0,001$) faktörünün, erkek grubunda ise Dışadönüklük ($t = 2,741$; $p<0,01$), Sorumluluk ($t = 2,102$; $p<0,05$) ve Duygusal Dengelilik ($t = 5,506$; $p<0,001$) faktörlerinin modelde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yer aldığı görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2. Benlik Saygısının Kişilik Özellikleriyle Yordanmasına Yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Gruplar	Faktör Toplam Puanı	Beta	t	F	R ²
Tüm Grup	Dışadönüklük Faktörü	0,132	2,221*	26,066***	0,301
	Uyumluluk Faktörü	0,100	1,809		
	Sorumluluk Faktörü	0,182	3,499**		
	Duygusal Denge Faktörü	0,386	7,341***		
	Zeka / Hayal Gücü Faktörü	-0,024	-0,427		
Kadın Grubu	Dışadönüklük Faktörü	0,038	0,488	14,216***	0,272
	Uyumluluk Faktörü	0,065	0,902		
	Sorumluluk Faktörü	0,126	1,893		
	Duygusal Denge Faktörü	0,432	6,160***		
	Zeka / Hayal Gücü Faktörü	0,024	0,318		
Erkek Grubu	Dışadönüklük Faktörü	0,242	2,741**	15,184***	0,417
	Uyumluluk Faktörü	0,116	1,324		
	Sorumluluk Faktörü	0,180	2,102*		
	Duygusal Denge Faktörü	0,445	5,506***		
	Zeka / Hayal Gücü Faktörü	-0,105	-1,255		

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

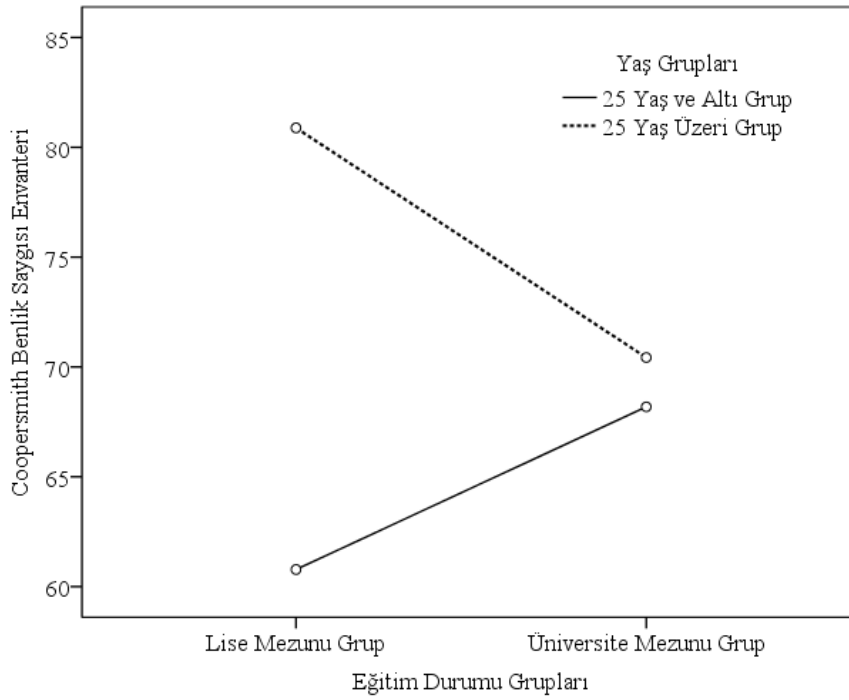
Çalışmada diğer bir işlemde, cinsiyet, gelir durumu, yaş, medeni durum ve eğitim durumu grupları benlik saygısı düzeyi açısından çok yönlü tek değişkenli varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Sosyo-demografik bağımsız değişkenler bir arada alındığında ana etki istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(20,287) = 2,509$; $p < 0,001$; kısmi $\eta^2 = 0,149$. Analiz sonuçlarına göre cinsiyet gruplarının benlik saygısı toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($F(1,287) = 3,967$; $p < 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,014$) ve kadın grubunun toplam puan ortalaması ($\bar{x} = 72,12$) erkek grubunun toplam puan ortalamasından ($\bar{x} = 67,25$) daha yüksektir. Benzer şekilde, gelir durumu grupları arasında da benlik saygısı toplam puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(2,287) = 3,302$; $p < 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,022$. Gruplar arası farklılıkları incelemek için yapılan Tukey-b çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre gelir durumu iyi olan grubun toplam puan ortalaması ($\bar{x} = 77,83$) gelir durumu orta ($\bar{x} = 69,57$) ve kötü düzeyde olan grubun puan ortalamasından ($\bar{x} = 60,00$), gelir durumu orta düzeyde olan grubun puan ortalaması da gelir durumu kötü olan grubunkinden daha yüksektir. Ayrıca yaş gruplarının benlik saygısı puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür; $F(1,287) = 5,147$; $p < 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,018$. Bu sonuca göre 18-25 yaş arası grubun puan ortalaması ($\bar{x} = 68,84$) 26 yaş ve üzeri olan grubun puan ortalamasından ($\bar{x} = 71,95$) daha düşüktür. Buna karşın, medeni durum gruplarının ($F(1,287) = 0,461$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,002$) ve eğitim durumu gruplarının ($F(1,287) = 0,056$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,016$) benlik saygısı toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3. Sosyo-Demografik Grupların Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği Toplam Puanı Açısından Çok Yönlü Tek Değişkenli Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları

	F	p	Kısmi η^2
Ana Etki	2,509	0,000	0,149
Cinsiyet Grupları	3,967	0,047	0,014
Gelir Durumu Grupları	3,302	0,038	0,022
Yaş Grupları	5,147	0,024	0,018
Medeni Durum Grupları	0,461	0,498	0,002
Eğitim Durumu Grupları	0,056	0,813	0,000
Cinsiyet x Medeni Durum Grupları	0,344	0,558	0,001
Cinsiyet x Eğitim Durumu Grupları	0,881	0,349	0,003
Cinsiyet x Gelir Durumu Grupları	0,670	0,512	0,005
Cinsiyet x Yaş Grupları	0,341	0,560	0,001
Medeni Durum x Eğitim Durumu Grupları	0,400	0,528	0,001
Medeni Durum x Gelir Durumu Grupları	0,070	0,932	0,000
Medeni Durum x Yaş Grupları	0,092	0,761	0,000
Eğitim Durumu x Gelir Durumu Grupları	0,293	0,746	0,002
Eğitim durumu x Yaş Grupları	4,643	0,032	0,016
Gelir Durumu x Yaş Grupları	0,829	0,437	0,006

Ayrıca, benlik saygısı düzeyi açısından sosyo-demografik grupların birbirleriyle olan ortak etkileri (etkileşim) incelenmiştir. Cinsiyet ile medeni durum ($F(1,287) = 0,344$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,001$), eğitim durumu ($F(1,287) = 0,881$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,003$), gelir durumu ($F(2,287) = 0,670$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,005$) ve yaş grupları arasında ($F(1,287) = 0,341$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,001$); medeni durum ile eğitim durumu ($F(1,287) = 0,400$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,001$), gelir durumu ($F(2,287) = 0,070$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,000$) ve yaş grupları arasında ($F(2,287) = 0,092$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,000$); eğitim durumu ile gelir durumu grupları arasında ($F(2,287) = 0,293$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,002$) ve gelir durumu ile yaş grupları arasında ($F(2,287) = 0,829$; $p > 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,006$) istatistiksel olarak anlamlı bir

etkileşim olmadığı görülmüştür. Buna karşın eğitim durumu grupları ile yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşim bulunmuştur; $F(1,287) = 4,643$; $p < 0,05$; kısmi $\eta^2 = 0,016$ (Tablo 3). Etkileşim sonucuna göre 25 yaş üzeri grupta, lise mezunu olan bireylerin benlik saygısı düzeyi, üniversite mezunu olan bireylerin benlik saygısı düzeyinden daha yüksektir. Buna karşın 25 yaş ve altı grupta, lise mezunu olan bireylerin benlik saygısı düzeyi, üniversite mezunu olan bireylerin benlik saygısı düzeyinden daha düşüktür. Ayrıca, üniversite mezunu olan grupta, yaş gruplarının benlik saygısı toplam puan ortalamalarının birbirine yaklaştığı ve grupların benlik saygısı düzeyleri arasındaki farkın lise mezunu olan gruba oranla daha az olduğu görülmektedir (Şekil 1).

Şekil 1. Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği Toplam Puanı Açısından Yaş ve Eğitim Durumu Gruplarının Karşılaştırma Sonuçları

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ruhsal ve bedensel sağlığın korunmasında önemli bir yere sahip olan benlik saygısı, zihinsel sağlığın sürdürülmesinde de etkili olmaktadır (Bakker, Maas, Bekker, Bredenoord, Fauser ve Bos, 2017). Ayrıca kişilik özelliklerinin benlik saygısının oluşumunda önemli parametrelerden biri olduğu ve benlik saygısını açıklamada belirleyici rol oynadığı belirtilmektedir (Shackelford ve Michalsk, 2011). Bu doğrultuda bu çalışmada, genç yetişkinlerde benlik saygısının kişilik özellikleriyle yordanması ve sosyo-demografik grupların benlik saygısı açısından karşılaştırılması planlanmıştır.

Bu doğrultuda, öncelikle, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri toplam puanı ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör toplam puanları arasındaki ilişki katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, benlik saygısının, bütün faktörler ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu ve en güçlü ilişkiyi Duygusal Dengelilik faktörü ($r = 48$) ile gösterdiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra benlik saygısının, Dışadönüklük ve Sorumluluk faktörleriyle

korelasyonlarının 0,30 düzeyinde, Uyumluluk ve Zekâ / Hayal Gücü faktörleriyle korelasyonlarının da belirtilen düzeyin altında gerçekleştiği görülmüştür. Benlik saygısının kişilik özellikleriyle ilişkisinin incelendiği çalışmalarda, benlik saygısıyla en güçlü ilişkiyi Nörotisizm (veya Duygusal Denge) faktörünün ve daha sonra sırasıyla Dışadönüklük ve Sorumluluk faktörlerinin gösterdiği bildirilmektedir (Aluja, Rolland, García ve Rossier, 2007; Erdle, Gosling ve Potter, 2009; Shchebetenko, 2019). Buna karşın, benlik saygısının, Uyumluluk ve Deneyime Açıklık faktörleriyle ilişkisinin, diğer faktörlere oranla daha zayıf olduğu belirtilmektedir (Farmer, Jarvis, Berent ve Corbett, 2001; Watson, Suls ve Haig, 2002). Bu çalışmanın temel amacına yönelik olarak yapılan regresyon analizi sonuçlarında da beta katsayısı en yüksek faktörün Duygusal Denge faktörü olduğu ve bu faktörün genç yetişkin grupta benlik saygısını diğer faktörlere oranla daha iyi yordadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra, ilgili çalışmalarda belirtilenlerle benzer doğrultuda, Dışadönüklük ve Sorumluluk faktörlerinin de benlik saygısını anlamlı düzeyde yordadığı, ancak Uyumluluk ve Zeka / Hayal Gücü faktörlerin regresyon modelinde yer almadığı görülmüştür. Çalışmada ayrıca, benlik saygısı açısından hangi cinsiyet grubunda hangi kişilik özelliğinin ön plana çıktığını belirlemek amacıyla regresyon analizi kadın ve erkek grubunda ayrı ayrı olacak şekilde tekrar edilmiştir. Kadın grubu için gerçekleştirilen yordama işleminde, %27,2 düzeyinde açıklama yüzdesi elde edilmiş ve kişilik özelliklerinden sadece Duygusal Dengelilik faktörünün benlik saygısını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Erkek grubunda ise kişilik özelliklerinin benlik saygısını açıklama oranı %41,7 olarak belirlenmiştir. Bu grupta da tüm grup için kurulan modelde olduğu gibi, Duygusal Dengelilik, Sorumluluk ve Dışadönüklük faktörleri benlik saygısını anlamlı düzeyde yordamış ve Duygusal Dengelilik faktörünün beta katsayısı en yüksek değerinde gerçekleşmiştir. Ancak, tüm grupta elde edilen sonuçtan farklı olarak bu grupta, Dışadönüklük faktörünün açıklama katsayısının, Sorumluluk faktörününkinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Benlik saygısının, en güçlü ilişkiyi Nörotisizm / Duygusal Denge ve Dışadönüklük faktörleri ile göstermesi, özellikle Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri'nde yer alan maddelerin negatif duygulanıma ve olumsuz duygulara ilişkin ifadeler içermesiyle açıklanmaktadır (Francis, 1997; Francis ve James, 1996). Diğer taraftan, Beş Faktör Kişilik Modeli'nde yer alan Duygusal Denge(sizlik) faktörünün negatif duygularla, Dışadönüklük faktörünün ise pozitif duygularla güçlü bir ilişkisinin olduğu dikkate alındığında bu çalışmada elde edilen sonuçlar açıkça anlaşılır niteliktedir (Brown ve Marshall, 2001; Watson, Suls ve Haig, 2002).

Çalışmada ikincil amaç olarak sosyo-demografik bağımsız değişken (yaş, cinsiyet, gelir durumu, medeni durum, eğitim durumu) grupları, bir arada alınarak benlik saygısı puan ortalamaları açısından karşılaştırılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda 25 yaş ve altı grup ile 25 yaş üzeri grubun benlik saygısı düzeyleri arasında farklılık olduğu ve 25 yaş üzeri grupta yer alan bireylerin benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Alan yazında yaşın benlik saygısı üzerinde etkili bir durumsal değişken olup olmadığı ile ilgili farklı sonuçlar bulunmaktadır (Bayraktar, Sayıl ve Kumru, 2009; Hamurcu, Öner, Telatar ve Yeşildağ, 2015). Özellikle ergenlik dönemi için ortaya konulan sonuçlar tutarsızlık göstermektedir. Buna karşın, ergenlik dönemini takip eden süreç içerisinde, yani genç yetişkinlikte benlik saygısının artma eğiliminde olduğu bildirilmektedir (Twenge ve Campbell, 2001). Bu çalışmada 25 yaş üzeri grubun benlik saygısı düzeylerinin 25 yaş ve altı gruptan daha yüksek bulunması da bu durumu yansıtır nitelikte bir sonuç olmuştur.

Varyans analizi sonuçlarında cinsiyet gruplarının benlik saygısı düzeylerinin farklılık gösterdiği ve kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgular alan yazında yer alan bazı çalışma bulgularından farklılık göstermektedir; ilgili çalışmalarda cinsiyet gruplarının benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmadığı veya erkeklerin puan ortalmalarının

kadınlarınkinden yüksek olduğu bildirilmektedir (Lin, 2015; Tel ve Pınar, 2012). Özellikle, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri'nin psikometrik özelliklerinin incelendiği görece eski tarihli çalışmalarda, envanterin, cinsiyet değişkeni açısından yanlı bir ölçüm gerçekleştirdiği, dolayısıyla cinsiyet grupları arasında bildirilen farklılıkların geçerliğinin yeterince açık olmadığı ileri sürülmektedir (Bagley ve Evan-Wong, 1975; Chapman ve Mullis, 2002). Bu çalışmalarda, envanterin kısa formunda yer alan 25 maddenin 11'inin, cinsiyete duyarlı olduğu ve erkeklerin benlik saygısı düzeyinin daha yüksek görünmesine neden olacak şekilde yanıtlama örüntüsüne yol açtığı belirtilmektedir (Francis, James ve Jones, 1998). Diğer bir ifadeyle, düşük benlik saygısının göstergesi olan olumsuz ifadeler (örn. "genellikle ailemin beni dışladığını sanıyorum", "evde kolayca moralim bozulur", "başkalarının söylediğini kolaylıkla kabul ederim") kadınlar tarafından kabul edildiğinde, erkeklerin lehine sonuçlar elde edilmektedir (Chapman ve Mullis, 2002). Ancak, takip eden çalışmalarda aynı verilerin daha farklı ve ileri istatistiksel teknikler kullanılarak tekrar analiz edilmesi sonucunda, ortaya çıkan cinsiyet farklılıklarının envanterin yapısal özelliklerinden kaynaklanmadığı ve cinsiyetin benlik saygısı üzerinde belirleyici bir etkisinin olduğu belirtilmektedir (Ponsoda, Abad, Francis ve Hills, 2008). Bu çalışmada ise cinsiyet değişkeni açısından yapılan grup karşılaştırmasında kadınların benlik saygısı düzeyi erkeklerinkinden daha yüksek bulunmuş, buna karşın benlik saygısının kişilik özellikleriyle yordanması işleminde erkek grupta (%41,7) kadın grubuna oranla (%27,2) daha yüksek bir açıklama yüzdesi elde edilmiştir. Bu sonuçlar, iki istatistiksel teknik arasındaki farklılıkları yansıtanın da ötesinde, erkeklerde benlik saygısının oluşumunda daha çok bireysel faktörlerin (örn. kişilik özellikleri) ve içsel süreçlerin etkili olduğu, kadınlarda ise kişilerarası etkileşimin daha belirleyici olduğu görüşünü desteklemektedir (Ponsoda, Abad, Francis ve Hills, 2008; Shackelford ve Michalsk, 2011). Diğer bir ifadeyle benlik saygısının yordanmasında, erkek grupta kişilik özellikleri daha ön plana çıkarken, kadın grupta kişilik envanterinin ölçüm kapsamı dışında kalan diğer özellikler önemli olmaktadır.

Benlik saygısı düzeyi açısından etkili bir diğer sosyo-demografik değişken de gelir durumu olarak belirtilmektedir. Gelir durumunun yüksek düzeyde olmasının benlik saygısını olumlu yönde, gelir durumunun düşük düzeyde olmasının da olumsuz yönde etkilediği bildirilmektedir (Aslan, 1992; Krieger, Hermann, Zimmerman ve Holtforth, 2015). Bununla birlikte, sosyo-ekonomik durumun, benlik saygısı üzerindeki etkisinin yaşa bağlı olarak farklılık gösterdiği ve gelir durumunun genç yetişkinlerde ve orta yaş grubunda benlik saygısı açısından daha belirleyici bir rol oynadığı ifade edilmektedir (Twenge ve Campbell, 2002). Erkeklerde gelir durumunun iyi olması yüksek benlik saygısıyla, gelir durumunun kötü olması da düşük benlik saygısıyla ilişkilirken, kadınlarda gelir durumunun benlik saygısı üzerindeki etkisi daha az belirleyici olmaktadır. Ayrıca, sosyo-ekonomik düzeyi orta seviyede olan erkekler, kadınlardan daha yüksek benlik saygısı göstermektedir (Lin, 2015). Buna karşın benlik saygısının cinsiyet gruplarına ve kişilerin eğitim düzeylerine göre farklılık göstermediğini belirten çalışma sonuçları da görülmektedir (Tel ve Pınar, 2012). Bu çalışmada ise gelir düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyinin de arttığı görülmüştür. Gelir durumu iyi olan grubun benlik saygısı düzeyi, gelir durumu kötü olan ve orta düzeyde olan gruptan daha yüksek bulunmuştur.

Çalışmada son işlem olarak sosyo-demografik gruplar ikili olarak benlik saygısı düzeyi açısından karşılaştırılmış ve değişkenler arasında büyük oranda etkileşim olmadığı görülmüştür. Sonuçlara göre benlik saygısı düzeyi açısından yalnızca eğitim durumu ve yaş gruplarının birbirlerinin üzerindeki dağılımlarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Eğitim durumu grupları arasında benlik saygısı düzeyi açısından farklılık olmadığı, buna karşın yaş grupları arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. İki sosyo-demografik değişkene göre oluşturulan grupların birbirleri üzerindeki dağılımı incelendiğinde, lise mezunu olan grupta,

25 yaş üzeri bireylerin benlik saygısı düzeyi, 25 yaş ve altı bireylerin benlik saygısı düzeyinden belirgin şekilde daha yüksektir. Ancak üniversite mezunu grupta, yaş grupları arasındaki benlik saygısı düzey farklılığının belirgin şekilde azaldığı görülmüştür. Ayrıca, sosyo-ekonomik durumun kadın ve erkeklerin benlik saygısı düzeyleri açısından farklı şekilde işlev gördüğü belirtilmesine karşın (Krieger, Hermann, Zimmerman ve Holtforth, 2015), bu çalışmada cinsiyet grupları ile gelir durumu grupları arasında anlamlı bir etkileşim tespit edilememiştir.

Benlik saygısını kişilik özellikleriyle ilişkisini değerlendirmeye yönelik yapılan bu çalışmada her bir kişilik özelliğinin benlik saygısı ile ilişkili olduğu ve kişilik özelliklerinin benlik saygısını anlamlı düzeylerde yordadığı görülmüştür. Ayrıca tüm grupta ve erkek grubunda benlik saygısını açıklanmasında dışadönüklük, sorumluluk ve duygusal dengeliliğin öne çıktığı, kadın grubunda ise yalnızca duygusal dengeliliğin etkili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sosyo-demografik gruplar benlik saygısı düzeyi açısından karşılaştırılmış ve gruplar arası farklılıklar belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarından hareketle, benlik saygısının, kişilik özelliklerinin yanı sıra duygusal süreçleri merkez alan diğer psikolojik olgularla ilişkisinin bir arada daha geniş bir örneklem grubunda araştırılmasının da olgunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, R., & Ceyhan, E. (2014). Üniversite öğrencileri için yetersizlik duygusu ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik analizleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41),117-128.
- Aluja, A., Rolland, J. P., García, L. F., & Rossier, J. (2007). Dimensionality of the Rosenberg Self-Esteem Scale and its relationships with the three-and the five-factor personality models. *Journal of Personality Assessment*, 88(2),246-249.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4,7-14.
- Aydin, E., Atis, G., Bolu, A., Aydin, C., Karabacak, E., Dogan, B., & Ates, M. A. (2017). Identification of anger and self-esteem in psoriasis patients in a consultation-liaison psychiatry setting: a case control study. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 27(3), 216-220.
- Aydoğan, H. (2016). Profesyonel futbolcuların benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(1),278-290.
- Bagley, C., & Evan-Wong, L. (1975). Neuroticism and extraversion in responses to Coopersmith's Self-esteem Inventory. *Psychological Reports*, 36(1),253-254.
- Bakker, M. R., Maas, J., Bekker, M. H., Bredenoord, A. L., Fauser, B. C., & Bos, A. M. (2017). Autonomy and self-esteem of women who donate to an oocyte cryopreservation bank in the Netherland. *Reproductive Biomedicine Online*, 35(2),225-231.
- Bayraktar, F., Sayıl, M., & Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63),48-63.
- Bowling, N. A., Eschleman, K. J., Wang, Q., Kirkendall, C., & Alarcon, G. (2010). A meta - analysis of the predictors and consequences of organization - based self - esteem. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83(3),601-626.
- Brown, J. D., & Marshall, M. A. (2001). Self-esteem and emotion: some thoughts about feelings. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(5),575-584.
- Buhlmann, U., Teachman, B. A., Naumann, E., Fehlinger, T., & Rief, W. (2009). The meaning of beauty: implicit and explicit self-esteem and attractiveness beliefs in body dysmorphic disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, 23(5),694-702.
- Chapman, P. L., & Mullis, A. K. (2002). Readdressing gender bias in the Coopersmith Self-Esteem Inventory-Short Form. *The journal of Genetic Psychology*, 163(4),403-409

- Chung, J. M., Hutteman, R., van Aken, M. A. G., & Denissen, J. J. A. (2017). High, low, and in between: self-esteem development from middle childhood to adulthood. *Journal of Research in Personality, 70*,122-133.
- Corsano, P., Musetti, A., Caricati, L., & Magnani, B. (2017). Keeping secrets from friends: exploring the effects of friendship quality, loneliness and self-esteem on secrecy. *Journal of Adolescence, 58*,24-32.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1995). Primary traits of Eysenck's PEN system: three-and five-factor solutions. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*(2),308-317.
- De Raedt, R., Remue, J., Loeys, T., Hooley, J. M., & Baeken, C. (2017). The effect of transcranial direct current stimulation of the prefrontal cortex on implicit self-esteem is mediated by rumination after criticism. *Behavior Research and Therapy, 99*,138-146.
- Dilbaz, N. (2017). Sosyal anksiyete bozukluğu: tanı, epidemioloji, etimoloji, klinik ve ayırıcı tanı. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 3*(2),3-21.
- Direktör, C., & Nuri, C. (2017). Benlik saygısının akademik motivasyon üzerindeki etkisi: otomatik düşüncenin aracı rolü. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 1*(1),66-75.
- Enjajan, B., Zeigler-Hill, V., & Vonk, J. (2017). The relationship between approval-based contingent self-esteem and conformity is influenced by sex and task difficulty. *Personality and Individual Differences, 115*,58-64.
- Erdle, S., Gosling, S. D., & Potter, J. (2009). Does self-esteem account for the higher-order factors of the Big Five?. *Journal of Research in Personality, 43*(5),921-922.
- Farmer, R. F., Jarvis, L. L., Berent, M. K., & Corbett, A. (2001). Contributions to global self-esteem: the role of importance attached to self-concepts associated with the Five-Factor Model. *Journal of Research in Personality, 35*(4),483-499.
- Francis, L. J. (1997). Coopersmith's model of self-esteem: bias toward the stable extravert?. *The Journal of Social Psychology, 137*(1),139-142.
- Francis, L. J., & James, D. J. (1996). The relationship between Rosenberg's construct of self-esteem and Eysenck's two-dimensional model of personality. *Personality and Individual Differences, 21*(4),483-488.
- Francis, L. J., James, D. J., & Jones, M. (1998). Is there gender bias in the short - form Coopersmith Self - Esteem Inventory?. *Educational Research, 40*(1),83-89.
- Hair, E. C., & Grazino, W. G. (2003). Self-esteem, personality and achievement in high school: a prospective longitudinal study in Texas. *Journal of Personality, 71*(6), 971-994.
- Hamurcu, P., Öner, C., Telatar, B., & Yeşildağ, Ş. (2015). Obezitenin benlik saygısı ve beden algısı üzerine etkisi. *Türk Aile Hekimleri Dergisi, 19*(3),122-128.

- Harputlu, D., Terzi, C., Eşrefgil, G., Uz, S., Sökmen, S., & Füzün, M. (2007). Kolostomi ve ileostomili bireylerde benlik saygısı. *Kolon ve Rektum Hastalıkları Dergisi*, 17(4),178-185.
- Hollenbeck, J. R., & Whitener, E. M. (1988). Reclaiming personality traits for personnel selection: self-esteem as an illustrative case. *Journal of Management*, 14(1),81-91.
- Judge, T. A., Erez, A., Bono, J. E., & Thoresen, C. J. (2002). Are measures of self-esteem, neuroticism, locus of control, and generalized self-efficacy indicators of a common core construct?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(3),693-710.
- Kim, H., Parker, J. G., & Marciano, A. R. W. (2017). Interplay of self-esteem, emotion regulation, and parenting in young adolescents' friendship jealousy. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 52,170-180.
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(17),231-256.
- Korkmaz, H., & Kaptan, F. (2002). Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ilköğretim öğrencilerinin akademik başarı, akademik benlik kavramı ve çalışma sürelerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22),91-97.
- Krieger, T., Hermann, H., Zimmermann, J., & Holtforth, M. G. (2015). Associations of self-compassion and global self-esteem with positive and negative affect and stress reactivity in daily life: findings from a smart phone study, *Personality and Individual Differences*, 87,288-292.
- Lin, C. C. (2015). Gratitude and depression in young adults: the mediating role of self-esteem and well-being. *Personality and Individual Differences*, 87,30-34.
- Metin, G. T., Harma, M., Gökçay, G., & Saydam, R. B. (2017). Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerde olumsuz yaşam olayları, özdenetim becerisi ve problem davranışlar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79),1-14.
- Oh, E., Song, E., & Shin, J. (2017). Individual factors affecting self-esteem, and relationship among self-esteem, body mass index, and body image in patients with schizophrenia. *Archives of Psychiatric Nursing*, 31(6),588-595.
- Paz, V., Nicolaisen-Sobesky, E., Collado, E., Horta, S., Rey, C., Rivero, M., Berriolo, M., Díaz, M., Otón, M., Pérez, A., Fernández-Theoduloz, G., Cabana, Á., & Gradin, V. B. (2017). Effect of self-esteem on social interactions during the Ultimatom Game. *Psychiatry Research*, 252,247-255.
- Ponsoda, V., Abad, F. J., Francis, L. J., & Hills, P. R. (2008). Gender differences in the Coopersmith Self-Esteem Inventory, the incidence of differential item functioning. *Journal of Individual Differences*, 29(4),217-222.

- Pyszczynski, T., Greenberg, J., Solomon, S., Arndt, J., & Schimel, J. (2004). Why do people need self-esteem? A theoretical and empirical review. *Psychological Bulletin, 130*(3),435-468.
- Rassart, J., Luyckx, K., Moons, P., & Weets, I. (2014). Personality and self-esteem in emerging adults with Type 1 diabetes. *Journal of Psychosomatic Research, 76*(2),139-145.
- Robins, R. W., Tracy, J. L., Trzesniewski, K., Potter, J., & Gosling, S. D. (2001). Personality correlates of self-esteem. *Journal of Research in Personality, 35*(4),463-482.
- Shackelford, T. K., & Michalski, R. L. (2011). Personality and self-esteem in newlyweds. *Personality and Individual Differences, 51*(7),870-872.
- Shchebetenko, S. (2019). Do personality characteristics explain the associations between self-esteem and online social networking behaviour?. *Computers in Human Behavior, 91*,17-23.
- Shikishima, C., Hiraishi, K., Takahashi, Y., Yamagata, S., Yamaguchi, S., & Ando, J. (2018). Genetic and environmental etiology of stability and changes in self-esteem linked to personality: a Japanese twin study. *Personality and Individual Differences, 121*,140-146.
- Siqueira, N. F., Oliveira, F. L. B. B., & de Souza, E. A. P. (2017). Impaired responsibility dimension of self-esteem of Brazilian adolescents with epilepsy. *Epilepsy and Behavior, 73*,1-5.
- Sowislo, J. F., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety?. A meta-analysis of longitudinal Studies. *Psychological Bulletin, 139*(1),213-240.
- Stewart, C., Rogers, F., Pilch, M., Stewart, I., Holmes, Y. B., & Westermann, S. (2017). The effect of social exclusion on state paranoia and explicit and implicit self-esteem in a non-clinical sample. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 57*,62-69.
- Sun, B., Zhang, Z., Liu, X., Hu, B., & Zhu, T. (2017). Self-esteem recognition based on gait pattern using Kinect. *Gait and Posture, 58*,428-432.
- Şahin, E. E., & Gizir, C. A. (2014). Üniversite öğrencilerinde utangaçlık, benlik saygısı ve kişilerarası yetkinlik değişkenlerinin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5*(41),75-88.
- Şimşek, Ö. F. (2012). Higher-order factors of personality in self-report data: self-esteem really matters. *Personality and Individual Differences, 53*(5),568-573.
- Tatar, A. (2017). Büyük Beş-50 Kişilik Testinin Türkçeye çevirisi ve Beş Faktör Kişilik Envanteri kısa formu ile karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 18*(1),51-61.

- Tel, H., & Pınar, Ş. E. (2012). Ayaktan izlenen psikiyatri hastalarında içselleştirilmiş damgalama ve benlik saygısı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3(2),61-66.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2001). Age and birth cohort differences in self-esteem: a cross-temporal meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 5(4), 321-344.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2002). Self-esteem and socioeconomic status: a meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 6(1), 59-71.
- Watson, D. C. (1998). The relationship of self-esteem, locus of control, and dimensional models to personality disorders. *Journal of Social Behavior and Personality*, 13,399-420.
- Watson, D., Suls, J., & Haig, J. (2002). Global self-esteem in relation to structural models of personality and affectivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(1),185-197.